

Keskustan puheenjohtaja, kansanedustaja Juha Sipilä
Keskustan puoluevaltuusto, Kuopio 23.11.2013

(muutosvarauksin)

Hyvät puoluevaltuuston jäsenet, hyvät keskustalaiset,

Suomi ansaitsee parempaa. Meidän täytyy todenteolla ryhtyä tavoittelemaan maamme näkökulmasta Aaron ”pokkaaleja” eli Suomen selviytymistä ja jokaisen suomalaisen mukaan saamista edessämme olevaan muutokseen. On Suomen suunnanmuutoksen aika.

Maalaisliitto/ Keskusta on ollut aina keskeinen tekijä Suomen historian suurissa muutoksissa jo tasavallan alkua ajoista lähtien. Muistutuksena muutama virstanpylväs: Keskusta oli keskeisessä asemassa, kun Suomesta tuli tasavalta, samoin lex Kallio 1920-luvulla, jolla vapautettiin torpparit, punamultayhteistyön alkaminen vuonna 1937, jonka avulla yhteiskunta eheytyi selviytymään sodista, Paasikivi-Kekkonen ulkopoliittinen linja, hyvinvointiyhteiskunnan luominen ja alueellisesti kattavan korkeakouluverkoston luominen jne.

Olen ollut monta kertaa johtamassa muutosta pienemmässä mittakaavassa. Voisi sanoa, että olen erittäin hyvä hakeutumaan vaikeuksiin tai vaikeuksissa oleviin yhteisöihin, mutta nauttinut hankalista paikoista selviytymisestä. Vaikeisiin paikkoihin ajautuminen on ollut melkein elämäntyötäni, sillä näen monimutkaisessa tilanteessa pääsääntöisesti suuren haasteen. Tällaisena visaisena haasteena näin Keskustankin lähtötilanteen puolitoista vuotta sitten.

Olen aina todennut johtamissani yrityksissä, että hyvin menestyvää yritystä ei pelasta mikään - paitsi nöyryys. Sama pätee mihin tahansa yhteisöön, myös yhteiskuntaan tai puolueeseen. Kaiken hyvän hyrinän ja tekemisen meiningin keskellä olen hieman huolissani.

Seuraavat kysymykset ovat väkisinkin tulleet mieleeni:

- Olimmeko tarpeeksi kauan ja tarpeeksi syvällä - siis puolueena? Koetteliko luottamuksen menettäminen meitä tarpeeksi?
- Unohdammeko nöyryyden, unohdammeko työn tekemisen kulttuurin?
- Unohtuuko muutoksen tarve poliittiseen kulttuuriin, toimintatapoihin ja politiikan sisältöön, kun gallupit näyttävät taas paremmilta?
- Onko meillä itsellä muutosvalmiutta vai vastaammeko, että ihan hyvä esitys, mutta ei sovi meille?

Ei muutosta näin tehdä. Asiat eivät muutu ilman kipua. Nämä muutokset tulevat nyt omalle kohdallekin.

Yrityksen pahin vihollinen on useimmiten yritys itse. Keskustan todellisen nousun Suomen suunnanmuuttajaksi voi nyt estää vain keskustalaiset itse.

Hyvät ystävät - mietitään kaikki tätä - kukin omalla kohdallaan. Suomi tarvitsee vahvan ja yhtenäisen Keskustan hoitamaan omalta osaltaan Suomen selviämisen vaikeasta tilanteesta.

- Muutos ei ole höpöttämistä, se on raakaa tekemistä.
- Muutokseen täytyy saada kaikki mukaan. Se edellyttää avoimuutta ja kuuntelemista.
- Muutos tehdään tosiasiat tunnustaen ja niiden pohjalta.
- Muutos tekee välillä kipeääkin, mutta itsensä on laitettava likoon eikä epäonnistumisiakaan saa pelätä.
- Muutosta tehdään esimerkin voimalla.

Monen asian täytyy kuitenkin vielä muuttua ennen kuin Keskusta voi olla muutoksen veturi ja esimerkillään saada kaikki mukaan. Olemme hyvällä uralla, mutta tekemistä riittää. Alkion periaatteen mukaisesti muutos alkaa meistä itsestä.

Keskusta on elänyt muutoksen ensimmäistä vaihetta: oman toiminnan ja tekemisen kulttuurin muutosta. Olemme hikoilleet yhdeksän muutoshankkeen kanssa. Niissä on edistytty, mutta paljon pitää vielä tapahtua ennen Turun puoluekokousta. Periksi emme anna. Puoluesihteeri kertoo hankkeiden tilanteesta ja etenemisestä yksityiskohtaisemmin.

Suurempi muutos on mielestäni tapahtunut työnteon kulttuurissa. Siinäkin on vielä tekemistä. Haluamme hoitaa yhteisiä asioita oppositiostakin rakentavasti, tarjoten selkeitä ja toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja. Sitä suomalaiset meiltä odottavat. Selkeitä ja rohkeita ratkaisuja.

Suomen valtionvelka kasvaa, työttömyys lisääntyy ja talouskasvu ei ole lähtenyt toivotulle kasvurallalle. Hallituksen päätökset kehityksen kääntämiseksi uupuvat. Näihin olemme oppositiosta käsin yrittäneet tarjota omia vaihtoehtojamme.

Keskustan omassa selviytymissuunnitelmassa on neljä eri näkökulmaa: julkinen talous, talouskasvu, huolenpito ja vastuunotto. Olen itse havainnollistanut sitä politiikan kakkaralla, jotta syy- ja seuraussuhteet nähdään paremmin.

Julkisen sektorin puolella tarvitsemme ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen. Kun kansainvälisissä mittauksissa vertaillaan suomalaisen terveydenhuollon tasa-arvoisuutta, olemme vasta neljänneskymmenennen sijan heikommalla puolella. Olemme kaikkea muuta kuin tasa-arvoinen yhteiskunta tässä suhteessa ja väestöryhmien väliset terveyserot ovat jo huolestuttavalla tasolla. On myös selvää, että nykyisellä menolla rahat eivät riitä kaikkien tasa-arvoiseen hoitoon.

Julkinen sosiaali- ja terveydenhuoltomme on tilanteessa, jossa kukaan ei ota kokonaisvastuuta ihmisen hoidosta ja hoivasta. Potilasta pompotellaan usein toimijalta toiselle ja luukulta toiselle.

Kun tosiasiat tiedetään, niin on ollut hämmentävää seurata hallituksen sisäistä riitelyä ja saamattomuutta asiassa. Sosiaali- ja terveyspalvelut on alistettu suurkuntahankkeelle ja viimeisimmässä vaiheessa koko hanke on törmännyt perustuslailliseen ongelmaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen lähtökohtia ovat seuraavat asiat:

1. Tarvitaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio.
2. Tarvitaan riittävän leveät hartiat palveluiden järjestämiseksi, asiantuntijoiden mukaan noin 10 - 20 järjestävää tahoja riittää.
3. Toimivalla sote-alueella on oltava 24/7 päivystys.

4. Rahoitus on muutettava yksikanavaiseksi.
5. Tietojärjestelmien yhteensovittaminen on oltava keskeinen osa uudistusta
6. Sairaaloiden johtamiseen tarvitaan uusi ote.

Näistä lähtökohdista suurin osa poliittisista puolueista on samaa mieltä, mutta siihen se sitten jääkin. Hallituksen mukaan parhaiten nämä ongelmat voidaan ratkoa suurkuntamallilla tai isäntäkuntamallilla. Isäntäkuntamalli on törmännyt perustuslaillisiin ongelmiin. Sittemmin vaihtoehdoissa on vilissyt kuntayhtymämalli, mutta siinäkin äänileikkurien poistaminen voi muodostua perustuslailliseksi esteeksi kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta.

Keskusta on pitänyt esillä kotikunta-maakuntamallia. Siinä leveämmät hartiat pääsääntöisesti sairaanhoitopiirien pohjalta vastaavat terveydenhuollosta ja vaativammasta sosiaalitoimesta. Tällä mallilla voidaan edetä kohti rahoituksen yksikanavaisuutta, kun järjestämistahoja ei ole useita.

Hallitukselle yhteistyö opposition kanssa ei ole kelvannut, vaikka Keskusta on sitä useaan otteeseen tarjonnut. Meiltä on kysytty, että miten te avaisitte sote-solmun. Ja kysyttäessä olen vastannut näin:

Hallituksen on luovuttava sairaanhoitopiirien lakkauttamisesta ja isäntäkuntamalliajattelusta ja ensimmäisenä askeleena siirrettävä perusterveydenhuolto ja vaativampi sosiaalitoimi kunnilta sairaanhoitopiireille. Erikoissairaanhoido siellä jo on. Tällä askeleella uudistusta pystytään viemään eteenpäin jo tällä vaalikaudella ja se saadaan järkeville raiteille. Muuten aika loppuu. Ei tarvita uutta hallintoa.

Toinen vaihe tapahtuu seuraavalla vaalikaudella. Kokonaisuudistuksessa on oltava mukana rahoitus, tietojärjestelmien yhteensovittaminen, johtaminen ja hallinto, lääkäreiden kaksoisrooli sekä työnjako sairaanhoitopiirien kesken että myös erityisvastuualueiden kesken.

Julkisella sektorilla on muutenkin tapahduttava iso asennemuutos tai emme selviä palvelulupauksesta. Yhteiskunta on ensisijaisesti palveluntarjoaja. Valtiontilinpidossa on mentävä tulos- tase -ajatteluun. Julkisen sektorin on oltava mahdollistaja, ei jarruttaja.

Hyvät ystävät,

Taloukasvun vauhdittamiseksi Keskusta on esittänyt lukuisia toimenpiteitä. Valtiolla on oltava tässä merkittävämpi rooli. Valtion roolin voisi jaotella kolmeen eri kategoriaan.

Ensinnäkin sen rooli voi olla merkittävä rakennemuutoksen hidastamisessa ja uusien työpaikkojen luomisessa hiipuville, mutta Suomen kannalta merkittäville aloille. Markkinavoimat eivät yksin pysty rakennemuutosta hoitamaan. Toiseksi valtiolla voi olla tärkeä rooli uuden synnyttämisessä eli työpaikkojen luomisessa ihan uusille aloille.

Näihin kahteen Keskusta on esittänyt yhdeksi ratkaisuksi kasvurahastoa, jonka peruspääoma saataisiin myymällä valtion ei-strategista omaisuutta. Esimerkkinä olen maininnut TeliaSoneran. Lisäksi tarvitaan eläkeyhtiöiden panosta. Myös yksityiset henkilöt saattaisivat kiinnostua sijoittamaan, kun rahaston tuottotavoite on kuitenkin korkeampi kuin pankkitileillä makaava raha.

Valtio ei voi valita voittajia, sen vuoksi jokainen yhteiskunnan euro tarvitsee rinnalleen yksityisen euron. Nämä kaksi yhdessä antavat vipuvaikutuksen muun rahoituksen järjestymiseen. Tavoitteena olisi synnyttää vaikkapa tuhanteen yritykseen kahden Nokian verran uusia

työpaikkoja. Tavoite 200 000 uudesta työpaikasta ei ole mahdoton ajatus. Se on pidettävä kirkkaana mielessä.

Kolmanneksi valtio ei voi väistää vastuutaan valtion perusinfrastruktuurin kuten lentokenttiin, rautateihin, tiestöön ja vesiväyliin liittyvissä toiminnoissa. Tähän Keskusta on esittänyt Valtion Infra Oy:n perustamista. Se voisi rahoittaa esimerkiksi suurimpia valtion väylä- ja rakennusinvestointihankkeita. Erona budjettirahoitukseen on suurten investointien ajoittaminen budjettiin pidemmälle aikavälille.

Infra Oy:n osaksi pitää hakea muitakin tulolähteitä, jotka tulevat valtion budjetin ulkopuolelta. Tällainen voi olla esimerkiksi Fortumin omistamat sähköverkot, joita se on nyt myymässä. Valtion Infra Oy saisi niistä kohtuullisen hyvää tuottoa. Huoltovarmuuden sekä turvallisuuden kannalta elintärkeiden sähköverkkojen omistus saataisiin pidettyä suomalaisissa käsissä ja valtion enemmistöomistuksessa. Infra Oy:n kylkeen on mahdollista lanseerata myös kansanobligaatio.

Suomen tilanne vaatii ratkaisukseen todella suurta muutosta. Pelkät talouspolitiikan toimet eivät riitä. Ilman omien asenteidemme ja arvojemme merkittävää muutosta emme tule onnistumaan.

Meidän on pystyttävä käymään rohkeaa keskustelua siitä, mitkä ovat oikeutemme ja mitkä velvollisuutemme. Santeri Alkion ihmiskäsityksen keskiössä on oma vastuu: vastuu itsestä, läheisistä sekä lähiyhteisöstämme. Alkiolaisuudessa uskotaan omatoimisuuteen. Tämän lisäksi vastuu koskee huolenpitoa niistä, jotka eivät pysty huolehtimaan itsestään, vaikka he eivät kuuluisikaan lähipiiriimme.

On pidettävä kiinni kaikkien oikeudesta sekä velvollisuudesta työhön. Hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi meidän tulee kasvattaa vastuuta omasta työstä ja opiskelusta, perheestä ja läheisistä, omasta terveydestä ja elämäntavoista. Vastuumme tulee kasvaa myös ympäristöstä. Voimme omilla toimillamme ja valinnoillamme vaikuttaa vihreän talouden työpaikkojen syntymiseen ja siirtymiseen kohti kestävästä, kohtuuden taloutta.

Kakkaran neljännen näkökulman, huolenpidon, tärkein päämäärä on pysäyttää eriarvoistumiskehitys. Panostukset ennalta ehkäisevään työhön eri elämäntilanteilla kuten kouluterveydenhuoltoon, neuvoloihin, kotiapuun tai omaishoitoon maksavat itsensä takaisin pitkällä aikavälillä niin taloudellisesti kuin inhimillisestikin.

Tässä työssä myös kolmannen sektorin eli järjestöjen merkitys korostuu. Moni asia Suomessa pyörii vapaaehtoisvoimin. Heidän työtänsä pitäisi helpottaa vähentämällä byrokratiaa ja yksinkertaistamalla lupakäytäntöjä. Nyt yksinkertaisimmatkin asiat vievät turhan paljon aikaa.

Hyvät ystävät,

Puhuin alussa välttämättömästä suunnanmuutoksesta. Muutosta täytyy johtaa ja siinä tulee näyttää esimerkkiä. Johtaminen tarkoittaa myös muutoksia johtamisjärjestelmään ja moniin totuttuihin käytäntöihin, toimintatapoihin ja poliittiseen toimintakulttuuriin. Poliittisen päätöksenteon luottamuksen palauttaminen on edellytys Suomen suunnan muutokselle.

Kansalaisten luottamus poliittiseen päätöksentekoon on romahtanut. Kansanedustaja on ollut eri ammattien suosituimmuusmittauksissa aina viimeisten joukossa. Lääkäri, sairaanhoitaja ja lentäjä

ovat olleet listalla kärjessä. EVA:n tutkimuksen mukaan vain yksi prosentti suomalaisista tuntee suurta luottamusta politiikkaan.

Wikipedian mukaan luottamuksen voi määritellä esimerkiksi näin: ”Ihmisten välinen luottamus on tunnetta ja kokemuseräistä tietoa. Luottava ihminen uskoo, että luottamuksen kohde ei halua hänelle pahaa, vaan tarkoittaa hyvää. Jos ihminen epäilee toisen moraalialia ja aikeita, luottamusta ei synny. Luottamuksen edellytyksiä ovat hyvien aikeiden lisäksi osaaminen ja riski.”

Tulen politiikkaan ulkopuolelta ja minun on helppo nähdä syy tuohon. Syy on sama kuin Keskustassa kesällä 2012. Me emme luottaneet toisiimme. Silloin harva voi luottaa meihin. Sama pätee yrityksiin tai vaikkapa urheilujoukkueisiin. Jos keskinäistä luottamusta ei ole, ei synny tuloksiakaan eikä kukaan halua mukaan riiteleviin joukkoihin. Välillä puolueissa riidellään sisäisesti ja puolueet riitelevät koko ajan keskenään. Ainakin siltä se olohuoneisiin näyttää.

Politiikassa epäluottamusta lisää myös sanojen ja tekojen väistämätön ristiriita. Olemme keskellä suurta murrosta monessakin mielessä, mutta väistämättömiä päätöksiä lykätään koko ajan eteenpäin. Suomalaisilla on selvästikin enemmän kriisitietoisuutta ja muutosvalmiutta kuin poliittiset päättäjät ymmärtävät. Suomalaiset odottavat nyt esimerkiksi hallituksen lupauksen mukaisesti marraskuun loppuun mennessä konkreettisia päätöksiä kestävyysvajeen paikkaamiseksi.

Myös politiikan tulee olla pitkäjänteistä, ennustettavaa ja juurensa tuntevaa. Nyt tarvitaan kokoajia eikä hajottajia. Luottamuspulessa kaikkien on katsottava peiliin. Olen osaltani valmis rakentamaan keskustasta luottamuksen arvoista palasta suomalaisten yhteisten asioiden hoitajaksi.

Myös poliittiset paketoinnit virkanimityksissä syövät politiikan uskottavuutta. Sulle-mulle - politiikan aika on yksinkertaisesti ohi. Poliittinen kanta ei saa missään tapauksessa olla nimityksen este, mutta ei myöskään peruste. Tällä tarkoitan erityisesti huippupaikkoja, missä hoidetaan yhteistä varallisuutta. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että politiikka epäpätevöittäisi tehtäviin, mutta jäsenkirja ei voi olla enää jatkossa peruste huipputehtäviin pätevintä valittaessa. Tässä yhteydessä on myös muistettava, että emme saa väistää poliittista valtakirjaamme ja valvontavastuutamme. Hallitukseen ja hallintoneuvostoihin on edelleenkin nimettävä edustajia vaalien tulosten perusteella.

Nimityspolitiikan lisäksi tarvitaan parempaa tarkkuutta yhteisten varojen käyttöön. Niistä pitää pystyä huolehtimaan paremmin kuin omista varoista. Myös kohtuuden viestin täytyy yleistyä niiden taholta, joiden tulevaisuus on turvattu. Edessämme on ennennäkemättömät talkoot, jotka tulevat koskettamaan jokaista suomalaista.

Kohtuuden viestejä on tultava esimerkiksi yritysjohtajilta, yhteisten varojemme hoitajilta työeläkeyhtiöiltä ja valtionyhtiöiltä. Vasta sen jälkeen voimme saada kaikki suomalaiset mukaan muutokseen.

Myös johtamisjärjestelmään tarvitaan muutoksia. Hallitustyöskentelyn on oltava kollegiaalista. Lokeroitumisessa ja ministeriöiden työn eriytyemisessä on menty liian pitkälle. En kuitenkaan usko, että yhden ministeriön malli ratkaisisi tätä. Sielläkin voidaan lokeroitua ja riidellä reviiireistä. Suurten rakenteellisten muutosten läpivienti vaatii määrätietoisempaa johtajuutta.

Määrätietoisella johtajuudella pystytään myös välttämään poliittisen avustajakunnan paisuminen liian suureksi tai se väite, että avustajat käyttäisivät toimivaltaansa väärin.

Suomi on hankkeiden ja selvitysten luvattu maa. Niitä tarvitaan, mutta tekijät turhautuvat, jos työryhmien työ ei johda toimenpiteisiin. Tämäkin on mielestäni johtajuuden kysymys. Kun ministeri on työssä mukana ja tekee selvityksestä omalle hallinnonalalleen toteuttamiskelpoista toimenpideohjelmaa asiantuntijoiden avulla, niin motivaatio työryhmissä toimimiseen paranee ja rahalle saadaan myös vastinetta. Se on selvää, että erilaisia taustaselvityksiä tarvitaan esimerkiksi työeläkejärjestelmän kestävydestä. Niiden merkitystä en halua vähätellä.

Yli vaalikausien kestävien uudistusten valmistelu on tehtävä parlamentaarisesti. En ymmärrä, miksi tämä hallitus luopui tästä suomalaisen parlamentarismien yhdestä vahvuudesta. Tällä vaalikaudella puolustusvoima-, vaalipiiri-, kuntarakenne- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukset olisivat ilman muuta vaatineet parlamentaarisen valmistelun. Samoin hallitusohjelman rakenne ja yksityiskohtaisuus eivät vastaa enää tämän ajan vaatimuksia.

Uskon hajautettuun yhteiskuntaan. Nyt kehitys kulkee väärään suuntaan ja päätösvalta valuu alueilta. Se ei ole kenenkään edun mukaista.

Hyvät ystävät,

Olen vaatinut omaa uudistumistamme ja olemme siinä hyvällä uralla. Nyt toivon teidän tukeanne koko poliittisen kulttuurimme muuttamiselle sellaiseksi, että myös kansalaisten luottamus siihen palautuu. Tiedän, ettei muutoksen aloitteentekijänä tässä asiassa eteneminen ole tuskatonta. Me tulemme olemaan tikunnokassa, motiivejamme kyseenalaistetaan, kilpakumppanimme tulevat hyökkäämään. Se tulee tekemään kipeää monille meidänkin toimijoillemme. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että aika on nyt kypsä muutokseen ja niin kuin alussa totesin, mitään uutta ei synny ilman synnytyskipuja.

Lopuksi muutama sana Euroopan parlamentin vaaleista.

Lähdemme Ylen keskiviikon gallupin mukaan haastajana vaaleihin. Lähtötilanne on hyvä, haastamme Kokoomuksen erinomaisesti onnistuneella ehdokasasettelulla ja asialla.

Keskustan EU-linja on käytännönläheisen integraation tie, kuten Seinäjoen puoluevaltuustossa keväällä linjasimme. Haluamme säilyttää EU:n ja euron. Unioni on meille itsenäisten valtioiden liitto.

Haluamme lisää talouskuria. Jäsenvaltioiden on voitava luottaa siihen, että kaikki pitävät kiinni yhteisistä sopimuksista.

Pankkivalvonnassa tarvitaan yhdentymistä ja yhteisiä sääntöjä. Tarvitsemme sääntelyn, missä normaalin pankkitoiminnan ja suurta riskiä sisältävän finanssisijoitustoiminnan väliin rakennetaan palomuri. Riskien toteutuessa ylisuurta riskiä ottaneet pankit joutavatkin mennä markkinataloudessa nurin. Veronmaksajan tehtävä ei ole pelastaa pankkeja, vaan velkojan vastuu on tehtävä selväksi. Sen sijaan normaalin talletus- ja lainaustoiminnan tulee jatkua kaikissa olosuhteissa ja talletukset tulee pystyä suojaamaan 100.000 euroon saakka.

Yhteisten rahastojen ja mekanismien rakentamisessa täytyy olla varovainen ja keskittyä sen sijaan yhteisten pelisääntöjen luomiseen. Pankkien valvonta on kuitenkin järjestettävä yhteisesti EU-tasolla, koska pankkitoiminta on rajat ylittävää.

Työnjaon mukaisesti Euroopan unionille kuuluvat suuremmat asiat kuten rauha ja vakaus, yhteismarkkinoiden toimivuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä osaltaan ulkosuhteiden hoito. Ainoastaan vahva EU pystyy toimimaan ilmastonmuutoksen, ruoka-, vesi- ja energiapulan ratkaisemiseksi maailmanlaajuisesti.

Euroopan unionin on osaltaan huolehdittava kilpailukykyimme kehittämisestä. Turhat normit ovat uhka kilpailukyvyillemme. Byrokratiaa ja normeja tarvitaan vähemmän. Unionin pitää olla vahvempi toimija harmaan talouden, korruption ja veroparatiisien torjunnassa sekä hyvän hallintotavan levittämisessä.

EU-visiossamme haemme myös lisää toimia ruokaturvan parantamiseksi ja kotimaisen ruuantuotannon edistämiseksi. Pohjoisia erityisolosuhteita on puolustettava. Valitettavasti tässä suhteessa nykyinen hallitus antoi periksi, kun se luopui ilman neuvotteluja liittymissopimuksen Etelä-Suomen 141-artiklasta. Liittymissopimus on tähän asti ollut vahva oikeusperusta tuen jatkumiselle.

Hyvät keskustalaiset,

Huomenna meillä on lista melkein valmiina ja täynnä erinomaisia ja vaalityöhön innokkaita ehdokkaita eri puolilta Suomea. Tehkää töitä ensisijaisesti yhdessä ja yhteiseen laariin. Uudet toimijat - perehtykää huolella asiakysymyksiin, siitä meidät keskustalaiset tunnetaan. Viestikää monimutkaiset asiat kansanomaisesti. Jos on itse asian ymmärtänyt - sen pystyy kertomaan niin, että kaikki ymmärtävät. Kaikki asiat ovat ihmisten kokoisia.

Asioissa saa ja pitääkin olla eri mieltä, mutta se pitää sanoa reilusti. Tähän puolueeseen ja erityisesti Keskustaan liittyvästä omien herrojen haukkumisesta on ehdottomasti pidettävä kiinni.

Yhteiskunnallisessa tehtävässä toimivat ihmiset tai niihin tehtäviin pyrkivät toimivat teoillaan ja sanoillaan esimerkkinä. Ei ole yhdentekevää, millaisen kuvan annamme ihmisille tavastamme suhtautua erilaisiin väestöryhmiin ja muihin politiikassa toimiviin ihmisiin.

Pidetään korkeat eettiset pelisäännöt. Toisten kunnioittaminen on eettisten pelisääntöjen keskiössä. Kunnioittakaa toisianne ja kilpakumppaneita kaikissa tilanteissa.